

Rinze Ijbema - Marcus 2, 13-17.

[1] Volgende patiënt! **[2]** Op het eerste gezicht gaat de preek vandaag over hetzelfde als de preek van vorige week zondagmorgen. Over ziekte en genezing, over dokters en gezondheid. Bij nader inzien blijkt dat gezondheid en ziekte ook van toepassing zijn niet alleen op je lijf en je hoofd, maar ook op je leven in verhouding met God en als het gaat om de keuzes die je maakt voor jezelf. Vandaar: volgende patiënt! En deze keer gaat het niet alleen over sommige mensen, zij die te maken krijgen met ziekte en zorg, maar vandaag gaat het over een grotere groep mensen, die moreel en spiritueel gehandicapt zijn. **[3]** Ik ben ziek, jij bent ziek, hij is ziek. Of niet? We zullen zien.

1. **[4]** Jij bent ziek. Net zoals je soms heel goed kunt zien dat mensen lichamelijk ziek zijn, mensen met lepra, maar ook mensen met een gebroken been, net zo kun je soms heel goed zien wie er moreel ziek is, of wie een fout geloof heeft. Je kunt ze aanwijzen: Jij bent ziek, jou mankeert wat! Misschien kun je wel een voorbeeld noemen. **[5]** Ik denk zelf in deze tijd aan die bankiers, die graaiers aan de top. Verbijsterend hoe ze zichzelf letterlijk rijk rekenen, en verbijsterend hoe ze het nog voor elkaar krijgen ook. En als het nu nog een moeilijke baan was... De enige hoge eis die aan een bankier gesteld wordt is dat je integer bent, en integer ben je net niet als je vooral jezelf rijk rekent. **[6]** Bankdirecteur, jij bent ziek.

Natuurlijk noem ik bankdirecteuren omdat de zondaar over wie Marcus het heeft een tollenaar is en ook met geld en rente en winst te maken heeft. **[7]** Even voor het hele plaatje: net zoals banken zichzelf verrijken met behulp van jouw centen, net zo verrijken tolheffers zichzelf ook ten koste van jou. De oude Romeinen kenden de voordelen van marktwerking en ze verkochten de rechten om aan de provinciegrenzen tol te heffen aan de hoogste bidder. Hoe die hoogste bidder vervolgens zijn investering terugverdiende was niet hun zorg. En hoe hij zorgde voor extra beleg op de boterham was ook niet hun probleem. Vanzelf was een belastingambtenaar op deze manier niet populair, en daar komt dan in Palestina nog bij dat je als ambtenaar nog de kant van de Romeinen koos ook, de kant van de heidense bezetters. **[8]** Tollenaar? Je moet wel ziek zijn.

Maar nu gaat Jezus iets nieuws doen. Hij geeft de tollenaar een naam. Daarmee komt de zondaar opeens dichtbij. Natuurlijk, je hebt gelijk, Jezus geeft hem geen naam. **[9]** Hij heette al Levi vanaf de dag dat zijn vader Alfeüs **[10]** hem had laten besnijden. Maar waar wij die vuilak die daar achterin zijn kantoor zit te kijken naar de wereld aan zijn voeten het liefst negeren, daar kijkt Jezus

hem in de ogen. **[11]** ‘Volg mij,’ zegt Jezus. ‘Volgende patiënt,’ zegt de dokter. Kijk, het probleem is dat als je een persoonlijke relatie aangaat met iemand met een sticker, dan is het niet meer die iemand die vooral z’n sticker, z’n etiket is; dan is het iemand met een naam, die ook nog bepaalde eigenschappen heeft. Het is heel gemakkelijk om bijvoorbeeld over homo’s in het algemeen een oordeel te hebben. Totdat je zoon of dochter uit de kast komt, en de persoon belangrijker voor je mag zijn dan de eigenschap.

Door Levi persoonlijk aan te spreken gaat Levi voor Jezus leven, en ook voor ons. Veel bijbeluitleggers menen hem zelfs te kunnen thuisbrengen als Matteüs, de apostel, omdat in het Evangelie naar Matteüs de tollenaar die hier geroepen wordt en die hier Levi heet, Matteüs genoemd wordt – en Matteüs de apostel was een tollenaar. **[12]** Maar deze gelijkstelling lijkt wat overenthousiast. Er waren meer Joden die Matteüs heetten. Wat wel zeker lijkt is dat we Levi’s broer kennen: **[13]** Jakobus, de zoon van Alfeüs, één van de leerlingen van Jezus. Misschien hebben ze hem er wel mee gepest: ha, die broer van jou, dat is toch één van die graaiers? Misschien dat Jakobus wel mompelde: Ik ken de mens niet, en dat hij strak naar rechts keek, naar een vissersboot in de verte, terwijl ze links het tolhuis passeerden. Maar Jezus kijkt de zondaar aan: Jij, Levi, volg mij. **[14]**

En Levi gaat voor Jezus leven. Hij maakt de persoonlijke keus zijn leven compleet om te gooien. Nu kun je het jammer vinden dat we niet wat meer informatie krijgen over hoe dat ging. Bij een andere tollenaar, Zacheüs, horen we precies met welke factor hij zijn bonus vermenigvuldigde om uit te rekenen hoeveel hij terug ging geven. En daarbij: zowel Lucas als Matteüs voegen elk wat elementen toe aan hun beschrijving van de roeping van Levi. Maar vandaag lezen we Marcus en Marcus is kort. ‘Volg mij.’ En: ‘Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.’ Daar moeten we het mee doen. Maar hoe jammer is dat eigenlijk? Geeft het niet ook gewoon aan waar het eigenlijk om gaat? Jezus breekt in in de gesloten wereld van een moreel bankroete man. De man luistert. Als je alleen tegen hem kunt zeggen: Jij bent fout, dan bouw je een muur tussen jezelf en die ander. Als Jezus zegt: Ik roep je, dan schept zijn stem iets nieuws.

En deze roeping beklijft. Want zo is Marcus dan weer wel, dat hij vertelt dat Jezus op een keer bij Levi thuis was uitgenodigd voor een maaltijd, **[15]** samen met zijn leerlingen. Nou en, denk jij, ze eten samen, dus? Maar let op, want hier worden een paar wissels gepasseerd. Want op deze manier zegt Levi: ‘Heer, ik weet wie U bent. Ik voel aan dat U nog belangrijker voor me bent dan ik me nu precies realiseer. Heer, ik wil contact met U houden. Ik wil dicht bij U zijn.’ En door te komen zegt Jezus tegen Levi: ‘Jij bent belangrijk voor mij. Dankjewel dat je mij en mijn vrienden uitnodigt. Levi, ik kom graag bij jou in huis.’ En zelfs de leerlingen maken een statement, tegen Jakobus en

elkaar, en tegen de buitenwacht. Dit statement: 'Wij kiezen de kant van Levi. Voor ons is hij eerst een mens, een broer, en dan ook nog eens tollenaar.' Niet eerst: jij bent ziek. Maar eerst: jij bent jij.

2. Maar waar je mee omgaat wordt je mee besmet. Dus: jij bent ziek? Dan ik ook. **[16]** Jij bent ziek, ik ben ziek. Als Jezus zegt: Ik ben gekomen om zondaars te roepen en tollenaars, dan is dus de vraag voor jou: hoor ik daarbij? Wil ik bij die club horen? Dat dat een probleem is, als je bij de kerk gaat horen, dat is niet iets wat we automatisch ervaren. Bij ons in de kerk zitten meest fatsoenlijke mensen, mensen met dezelfde normen en waarden als wij, mensen voor wie je je niet hoeft te schamen. Nu heb ik het niet alleen over de Oosterkerk, maar over heel veel kerken, met name in de gereformeerde hoek. Wij zijn kerken van redelijk fatsoenlijke mensen. Wat gebeurt er als Jezus tollenaars gaat uitnodigen?

De Farizeese schriftgeleerden houden liever afstand, **[17]** en ze aarzelen niet dat ook aan de leerlingen van Jezus duidelijk te maken. 'Eet hij met tollenaars en zondaars?' Zo iets doet men niet in Israël. En ze hebben gelijk. Als je gaat eten bij Levi en zijn collega's, dan eet je voedsel dat met oneerlijk verdiend geld gekocht is. Als je gaat eten bij Levi en zijn collega's, dan kun je er niet zeker van zijn dat hij de tienden wel heeft afgedragen – maar hij heft wel rente van volksgenoten. Als je gaat eten bij Levi en zijn collega's, dan kom je in aanraking met mensen die voor de heidenen werken, voor mensen die de God van Abraham, Isaak en Jakob negeren. Hebben ze niet een punt, deze mannen?

Ja en nee. Het is als met het kalf dat op zondag verdrinkt. De wet is duidelijk: op de sabbat mag je niet werken. Tegelijk is duidelijk wat jij in dat geval moet doen: dat kalf redden. **[18]** Want het diepe doel van de wet is levens te redden en te behouden voor God. Daarom kan een regel van God geen excuus zijn om dieren of mensen niet te redden. De wetten van God voor Israël komen voort uit Gods diepe liefde voor zijn volk en voor zijn wereld. Als het waar is, dat waar je mee omgaat, dat je daarmee wordt besmet, dan moet je juist het lef hebben uit liefde naar de zondaar toe te gaan, omdat dat de enige kans is dat hij besmet raakt met liefde.

Maar er zit meer achter. De Farizeese schriftgeleerden hebben behoefte aan helderheid: **[19]** wij zijn gezond, zij zijn ziek. Maar de komst van Jezus maakt heel expliciet wat iedereen eigenlijk als wist: als God je niet redt, ga je dood. Jezus is de door God gegeven redder; Hij is de nieuwe heilmeester van Israël. **[20]** Als je Hem op een afstand houdt, bijvoorbeeld omdat Hij omgaat met zondaars, houd je je eigen redder op een afstand. Het is akkoord als je doorhebt waar een ander de

mist ingaat, en het klopt als je het ook benoemd als zonde, als fout. Maar nu de Here Jezus bij ons is kunnen we niet langer met de vinger van ons afwijzen: Jij bent ziek. Want jij hoort bij mij en ik hoor bij jou. Ik ben ziek; wij zijn ziek; wij hebben allemaal de Here Jezus nodig.

Als je het tot nu toe met me eens bent, dan ben je natuurlijk wel in de val gelopen. Omdat de preek vandaag over een tollenaar gaat, mag ik het ook hebben over geld en geldbesteding. **[21]** Nou, de zonde van Levi is dat hij fout omgaat met geld, maar we hebben net gezegd dat zijn zonde ons niet vrijpleit, maar ons juist moet leiden tot eerlijkheid over onze geldbesteding. En nu hebben we het probleem dat er een tekort dreigt voor de kerk hier in Groningen-Oost. Als dat de realiteit is, mag dat tekort ook genoemd worden in een preek – en wat we daarmee moeten. Nu weet ik net als jij dat er mensen zijn die minder geven dan jij, die wel meer zouden kunnen geven. En ik weet net als jij dat er mensen zijn die meer dan genoeg hebben maar niet zo heel veel geven. Maar we hebben net afgesproken dat we vandaag niet zeggen: Jij bent fout, maar: Waar ga ik de fout in?

Je hebt gelijk, er valt veel meer van te zeggen. Heel feitelijk: het zijn voor veel mensen economisch moeilijke tijden. Of ook heel feitelijk: je geeft aan meer dan alleen aan de kerk. Of ook heel feitelijk: je hebt al gekozen om de tienden te geven, tien procent van je inkomen, en je inkomen gaat niet omhoog. Maar voor alles moeten we er dit van zeggen: de Here Jezus staat voor je en ziet je en roept je persoonlijk: Volg mij. **[22]** Dan vraagt Hij je hart en heel je leven, en bij dat leven hoort ook je portemonnee. Als het erom gaat hoe je omgaat met geld en goed kun je heel veel bijbelse dingen zeggen. Maar het begint met hoe je jezelf definieert: als zondaar, die bij de redder wil horen. En daarom wijs ik niet naar anderen en hun fouten, maar ga ik te rade bij mijn eigen hart: sta ik recht voor God.

Ik wil graag nog wat meer voorbeelden noemen, ook om heel duidelijk te maken dat dit geen bedelpreek is voor meer geld, maar een oproep om eerlijk te zijn tegenover God. Daarom nog wat andere voorbeelden van wat we nu op het spoor komen: dat je niet naar anderen wijst: jij bent een zondaar, maar dat je erkent dat je erbij hoort: **[23]** ik ben ziek, en dat dat je houding ten opzichte van anderen verandert. Het eerste voorbeeld is het verhaal van iemand die regelmatig als gast in de kerk kwam, en die in verwachting raakte en koos voor abortus. **[24]** Één vrouw in de kerk ging veel met haar om en hoorde ervan. Natuurlijk raadde ze het haar vriendin af om abortus te laten doen, maar die was vastbesloten. Wat doe je dan? Zij koos ervoor om mee te gaan naar de kliniek en voor haar te bidden terwijl het gebeurde – en vanuit wat we nu op het spoor zijn kan ik niet anders dan dat de meest christelijke houding te vinden die ze kon hebben. Niet: jij bent ziek, ik ben gezond. Maar: al doe je fout, ik hoor bij je.

En een laatste voorbeeld als test voor hoe je jezelf ziet als volgeling van Jezus: hoe je als kerk en ook als kerkmensen in je eigen omgeving aanwezig bent. **[25]** Ik zei net dat het een gegeven is dat veel gereformeerden goede brave burgers zijn. Dat is prima. Maar als je tegenover God toegeeft dat je bij de zondaars hoort, de zieken die genezing nodig hebben, dan wil je voorkomen dat er drempels zijn voor die medezondaars om genezing te vinden. Als we nu in de nabije toekomst meer contacten gaan hebben met onze burens in de Oosterparkwijk, hoe kijk je daar tegen aan? Vanuit wat we nu op het spoor zijn kan dat maar op één manier: dat je ze ziet als mensen, die net als jou de genezing door Christus nodig hebben. Jij bent ziek? Ja, en ik ben ook ziek. **[26]** Volg Jezus.

3. Ik ben ziek, jij bent ziek, hij is ziek **[27]** – zo heb ik deze preek samengevat. Die ‘hij’ is Jezus. **[28]** En dat is wonderlijk. Want jij hebt een redder nodig, en ik heb een redder nodig, maar Hij heeft toch geen redder nodig? Dat is waar. Hij was uniek. Wij *kunnen* zeggen dat ons soort mensen Nederlandse burgers met klassieke normen en waarden zijn. Of een andere groep, dat maakt even niet uit. Wij *moeten* zeggen dat ons soort mensen zondaars zijn. Want dat zijn wij en dat geldt voor iedereen. Maar Hij was uniek. Er bestond niet eens zoiets als een groep waar Hij bij hoorde, want Hij was en is God. Maar toch koos Hij ervoor om mens onder de mensen te zijn, en zondaars in de ogen te kijken en te roepen: Volg Mij. In de woorden van Jesaja: **[29]** ‘Hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam, ... Om onze zonden werd hij doorboord, om onze wandaden gebroken. Voor ons welzijn werd hij getuchtigd, zijn striemen brachten ons genezing.’ Hij is de dokter die in de stad blijft waar de pest woedt. Dus raakt Hij besmet en gaat ook Hij dood. Maar het verschil met de dokter is dat Jezus de dood overleeft.

[30] Wie volgt? Levi volgt, en Jakobus, en Petrus en de anderen, en jij en ik. En met dat we volgen verklaren we onszelf schuldig. Terecht. Maar het geeft niet, want Christus, dus God wil ons graag dichtbij Hem hebben. Als Hij bij Levi komt eten, dan wil zijn Geest vast ook bij ons thuis zijn. Sterker nog, Hij is hier al aan het werk, en Hij is al aan het werk bij jou thuis. Hij die Levi met één woord tot een volgeling kan maken, Hij weet precies wat Hij aan je heeft en geloof me, jij bent precies wie Hij wil als volgeling. Omdat jij als je zijn stem hoort weet dat jij Hem nodig hebt.

Amen.